

них замовлень, забезпечити стабільні видатки державного бюджету на придбання “ноу-хау”, новітнього обладнання і фінансування інноваційних проєктів, метою яких є підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності вітчизняних товарів на міжнародних ринках.

1. Геєць В. Макроекономічна оцінка грошово-кредитної та валютно-курсової політики України до і під час фінансової кризи / В. Геєць // Економіка України. – 2009. – № 2. – С. 5–23.
2. Чухно А. Сучасна фінансово-економічна криза : природа, шляхи і методи її подолання / А. Чухно // Економіка України. – 2010. – № 1. – С. 4–18.
3. Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Кейнс Дж. М. Трактат про грошову реформу. Загальна теорія зайнятості, процента та грошей / Дж. М. Кейнс. – К. : АУБ, 1999. – 189 с.
5. Петрик О. Визначення оптимального рівня інфляції для України / О. Петрик, С. Ніколайчук // Вісник НБУ. – 2007. – № 6. – С. 10–22.
6. Гальчинський А. Стабільність гривні та проблема її забезпечення / А. Гальчинський // Економіка України. – 2004. – № 2. – С. 4–11.

References

1. Heyets, V. “Macroeconomic assessment of monetary and exchange rate policy in Ukraine before and during the financial crisis”. *Economy of Ukraine 2* (2009): 5–23. Print.
2. Chukhno, A. “The current financial and economic crisis : nature, ways and methods of overcoming” *Economy of Ukraine 1* (2010): 4–18. Print.
3. Web.< <http://www.ukrstat.gov.ua>>.
4. Keynes, J.M. *Treatise on Monetary Reform. The general theory of employment, interest and money*. Kiev: AUB, 1999. Print.
5. Petryk, A., Nikolaychuk, S. “Determining the optimal inflation rate in Ukraine”. *Bulletin of the National Bank 6* (2007): 10–22. Print.
6. Halchynskiy, A. “The stability of the hryvnia, and the problem of software” *Economy of Ukraine 2* (2004): 4–11. Print.

Рецензенти:

Мальчик М.В. – доктор економічних наук, завідувач кафедри маркетингу Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне;

Коваль Л.А. – кандидат економічних наук, завідувач кафедри економіки та фінансів Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янука, м. Рівне.

УДК 332.1:330.3

ББК 65.013

Ткач О.В.

ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра менеджменту і маркетингу,
76052, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 82,
тел.: 0342596144

Анотація. У статті розглянуто сучасну організацію економіки регіону з урахуванням особливостей просторового розвитку, який спрямований на посилення конкурентних позицій з використанням внутрішніх ресурсів та екзогенних потенційних можливостей.

Показано регіональну просторово-економічну систему, яка може бути не тільки регіоном, а й міжрегіональним, транскордонним, макрорегіональним утворенням та яка характеризується такими рисами: цілісністю, циклічним динамічним розвитком за умови стійкості щодо екзоген-

них та ендегенних впливів, складним масивом зовнішніх і внутрішніх зв'язків, їх динамічним характером та чітким механізмом взаємодії, здатністю бути керованою й спланованою.

Ключові слова: сучасний регіон, глобальна економічна система, просторовий розвиток, економічний простір, регіональна просторово-економічна система.

Annotation. The modern regional economy organizing has been analyzed with the points of oriental development which directed to the strengthening competition positions with internal and external potential possibilities.

The regional oriental-economical system has been presented which can be not only by the region but as a inter regional, trans regional, boarder regional, macro regional set up. The system can be characterized by the following: wholly, cycling development with the point of stability as for the external and internal influences, completed massive of internal and external connections, their dynamic character and a clear mechanism of cooperation, possibility to be managed and planned.

Keywords: modern region, global economical system, oriental development, economical orient, regional oriental-economical system.

Вступ. Сучасний регіон – це елемент глобальної економічної системи, яка є ієрархією економічних систем міжнародного, міжнародно-регіонального, державного та регіонального рівнів, межі яких не встановлюються територіально й отримують змінний і рухомий характер.

Постановка завдання. Така особливість сучасного регіону підкреслює його просторовий розвиток, що спрямований на посилення конкурентних позицій з використанням внутрішніх ресурсів та ендегенних потенційних можливостей. Тим самим стає актуальним питання дослідження просторових особливостей розвитку сучасного регіону незалежно від його масштабів чи особливостей утворення.

Результати. На нинішньому етапі розвитку глобалізаційних процесів і становлення постіндустріального суспільства при розгляді економічного простору найбільш значимим стає чинник “часу”, який суттєво змінив тлумачення “конкуренції”, зокрема для регіону.

Концентрація економічного простору є однією з його характеристик, яка визначається співвідношенням кількості окремих економічних процесів, що входять у всеохоплюючий процес, до загальної кількості приватних процесів, які реалізуються суб'єктами господарювання. З точки зору ендегенних (внутрішніх) характеристик, зі збільшенням концентрації економічного простору зменшується час, необхідний для завершення трансакції. Рівень концентрації економічного простору впливає на конкурентоспроможність суб'єкта господарювання: остання підвищується щодо аналогічного суб'єкта, який не є елементом цього простору – зі збільшенням концентрації економічного простору з погляду внутрішніх (ендегенних) характеристик зменшується час, необхідний для здійснення трансакції.

Е.Б.Алаєв [4, с.50] виділяє, передусім, поняття території, яке є носієм факторів виробництва й різноманітних виробничих ресурсів. Така територія складає просторову основу суспільної діяльності, простір, на якому відбуваються процеси відтворення і впроваджуються економічні, соціальні та інші функції.

Просторова система, як категорія, є поняттям, яке за своїм змістом набагато ширше, ніж поняття “територіальна система”. Н.В.Павліха [1, с.21] дає визначення просторової системи в контексті просторової взаємодії та просторового сполучення різних елементів, які цілеспрямовано функціонують у реальному просторі. Вона надає просторовій системі характер цілісності та взаємодії. Особливо цікавим є її акцент на цілісності просторової системи, яка, на думку автора, є синтетичною та органічною.

В.А.Поповкін [5, с.19] подає просторову систему як “функціонально-комплексну, структурно-галузеву цілісність, що передбачає певне розміщення компонентів природного, соціального й економічного середовищ у просторі, її просторову неподільність”.

А.Ф.Мельник [12] розглядає просторову систему в аспекті глобалізації як просторово функціональну єдність, що є керованою та організованою.

У ракурсі розвитку такого положення просторових систем В.І.Чужиков [2, с.64] підкреслює набуття особливої інтегральної парадигми регіонального розвитку, в основі якого лежать складні об'єднані комплекси різного таксонометричного рівня.

О.А.Біяков констатує дискретний характер утворення просторово- економічних систем. До елементів, які створюють економічний простір, він відносить: сукупний економічний процес, економічний час, економічну конкуренцію [3, с.33–35].

Зупиняючись на визначенні окремих характеристик регіональної просторово-економічної системи, а саме: “синтетичність”, “цілісність”, можемо стверджувати, що вони стосуються змісту штучного забезпечення або створення необхідних (екзогенних та ендогенних) умов, які б гарантували цілісний характер просторової системи. Зокрема, саме поняття “цілісність” стосовно регіональної просторово-економічної системи застосовується як не до об'єкта, а до процесу, що відбувається всередині регіону.

Застосування змісту цілісності підкреслює факт достатньої складності досліджуваного суб'єкта, у нашому випадку – регіональної просторово-економічної системи. Це вказує на необхідність виявлення внутрішньої детермінації властивостей просторових системних утворень і на недостатність пояснення специфіки просторових систем з точки зору впливу аналогічних систем, що оточують їх зовні, чи процесів, які відбуваються в ході будь-яких зв'язків досліджуваної системи як складової іншої, більш складної просторової системи.

Обумовлення вищезазначених процесів стосується тільки специфіки участі регіональних утворень у розвитку глобальної економічної системи, а також в особливостях використання принципів просторової організації економіки регіонів.

Просторова організація економіки регіону охоплює всі питання, що пов'язані з територіальним поділом праці, розміщенням продуктивних сил, місцем регіону в загальнодержавному та міжнародному поділі праці, регіональними розбіжностями в господарських відносинах, регіональною соціально-економічною політикою, розселенням людей, взаємовідносинами суспільства та навколишнього середовища.

Для вирішення питань, що пов'язані з економічним, екологічним і соціальним розвитком території, сучасний регіон має можливість, окрім використання внутрішніх регіональних ресурсів, потенціалів регіональних суб'єктів господарювання та установ, мобілізувати джерела економічного зростання, які знаходяться за “межами” регіону в масштабах міжрегіонального, національного, макрорегіонального й глобального просторів.

Зміст поняття “просторового розвитку” і “просторової системи” затвердився в західній економічній науці на початку 70-х років ХХ століття і з того ж часу отримав достатньо широкий спектр значень. Сучасні науковці розрізняють поняття “система”, “взаємодія”, “простір” з наступним їх ототожненням і розвитком. У контексті дослідження, що проводиться, цікавим є зміст просторового устрою, його системні ознаки й ієрархія утворення.

Поняття “простору” має різне тлумачення, залежно від сфери наукового застосування. “Економічний простір” – це сукупність трудових, фінансових, виробничих та інших економічних інститутів та зв'язків між ними, які функціонують і реалізуються на певній умовній території в масштабах міжрегіонального, національного, макрорегіонального й глобального рівнів. Нині основними підходами до вивчення й аналізу економічного простору є територіальний, ресурсний та інформаційний підходи. Однак на сучасному етапі розвитку глобалізаційних процесів і становлення постіндустріального суспільства при розгляді економічного простору найбільш значимим стає чинник “часу”, який суттєво змінив тлумачення “конкуренції”, зокрема для регіону.

Сьогодні основними підходами до вивчення аналізу економічного простору є [1]:

1. Територіальний підхід – тлумачить економічний простір як насичену територію, що включає безліч об'єктів і зв'язків між ними: населені пункти, промислові підприємства, освоєні господарські та рекреаційні площі, транспортні й інженерні мережі. Вважається, що територіальний підхід до економічного простору є актуальним у доіндустріальній й індустріальній епохи розвитку, оскільки еволюційний розвиток суспільства зумовив незалежність установлюваних ним зв'язків, що формують економічний простір у деяких територіальних межах від чинника територіального розташування суб'єктів господарювання.

2. Ресурсний підхід – обумовлює зміст і характер перерозподілу ресурсів, до яких мають доступ суб'єкти господарювання. Зміна парадигми розвитку від ефективного способу перетворення наявних ресурсів до умови ефективного використання людського капіталу, накопичення знань змінили ставлення до ресурсів як до першочергового та необхідного.

3. Інформаційний підхід – розглядає економічний простір через інформаційну складову економічного процесу як форму обміну при взаємодії суб'єкта господарювання з економічним простором. Цей підхід до визначення економічного простору характеризується відсутністю достатньо чітких альтернативних позицій у середовищі цього напрямку, оскільки його поява характерна в останні десятиліття.

Вищевказані зв'язки та впливи можуть мати вертикальний, горизонтальний, функціональний чи часовий характер, а їх системо-утворюючий характер формує регіональний простір. Такий зв'язок і вплив мають взаємний зміст. Він відзначається процесом взаємного впливу просторово-економічних систем одна на іншу, що й зумовлює універсальну форму динамічного розвитку. Така взаємодія визначає існування і структурну організацію регіональної просторово-економічної системи, її об'єднання, поряд з іншими системами, у просторові системи більшого порядку та надбання властивостей усіх інших просторово-економічних систем та явищ.

Характер взаємодії регіональних просторово-економічних систем є таким співвідношенням, при якому причина й наслідки економічних процесів знаходяться в постійній динамічній зміні один одного. Цей причинно-наслідковий зв'язок визначає таку важливу рису, як циклічність їх розвитку, а період коливання має прямо пропорційну залежність від масштабів просторового утворення.

Циклічність розвитку зумовлює таку наступну важливу поступову притаманну рису просторово-економічних систем, як динамічність, тобто постійний розвиток і трансформацію. У нашому розумінні динамічність і трансформаційність регіональних просторово-економічних систем може відбуватися тільки в рамках сталого розвитку, забезпечення необхідних економічних, соціальних та інших стандартів для окремо виділеної просторової системи.

Динамічність розвитку регіональних просторово-економічних систем відбувається в умовах її відносної незмінності, збереження власної структури, сталого функціонування в межах певного часового періоду та здатності залишатися незмінною, стійкою щодо зовнішнього тиску без необхідності переходу в новий інший статичний стан. Тобто стійкість просторово-економічної системи є потребою і можливістю збереження статичного стану розвитку в межах певного часового проміжку в умовах прямого екзогенного впливу.

Чіткий механізм взаємодії елементів регіональної просторово-економічної системи спричиняє стійкий характер внутрішнього середовища системи. Цю рису просторової системи виділяють як смерджентність [1, с.38]. Виникнення будь-яких неупорядкованих зв'язків усередині просторово-економічної системи чи їх хаотичне накопичення або ж зникнення формує появу ендегенних внутрішніх чинників, що ведуть до дестабілізації внутрішньої ситуації в системі.

В.Н.Садовський [6, с.44–46] схильний стверджувати про можливість керованості будь-яким системним утворенням, у тому числі й просторовою системою. Тобто процеси розвитку просторових систем можуть бути спланованими й обумовленими.

Вищевказані риси є взаємопов'язаними та взаємозалежними. Так, притаманна просторовому устрою динамічність, за визначенням М.М.Габрель [13], характеризує зміни станів елементів зв'язків і відношень у часі й пов'язана з існуючими в просторовій системі можливостями щодо зміни власних параметрів і стану в певний проміжок часу з метою проходження етапів розвитку: зародження, формування, розвитку, трансформації, занепаду й т. п. Таким чином, динамічність просторово-економічної системи лежить у площині її постійного вдосконалення і відбувається в умовах її відносно незмінності, збереження власної структури, сталого функціонування в межах певного часового періоду й здатності залишатися незмінною та стійкою стосовно зовнішнього тиску без необхідності переходу в новий інший статичний стан. Тим самим стійкість регіональної просторово-економічної системи є необхідністю і можливістю збереження статичного стану розвитку в межах певного часового проміжку в умовах прямого екзогенного впливу.

Розвиток регіональної просторово-економічної системи відбувається відповідно до концепції теорії економічних циклів і являє собою процес взаємодії та просторове сполучення елементів виробничого, фінансово-економічного, інфраструктурного, інституційного та соціального характерів, які мають комплексний ендогенний характер, цілеспрямовано функціонують у реальному просторі в розмірах, пропорціях і масштабах з метою забезпечення сталого поступального розвитку як окремих складових елементів, так і в загальному просторовій системі.

Зупиняючись на визначенні простору як взаємодії між об'єктами та явищами просторово-економічної системи, слід зауважити, що цей простір не обмежується тільки географічним простором. Це пояснюється, на нашу думку, швидким розвитком просторових сполучень, які сьогодні набули різних форм і змісту. Донедавна стверджувалося, що просторові сполучення мають вигляд сукупності взаємопов'язаних об'єктів, для яких просторові характеристики мають вирішальне значення [1, с.37].

Ураховуючи швидкий розвиток інформаційних технологій і вплив глобалізаційних процесів, просторові сполучення набувають форми взаємопов'язаних об'єктів за обміном продуктами, енергією, інформацією, активами й пасивами, які мають за мету забезпечення життєздатності та функціонування просторової системи. Таким чином, просторова взаємодія набуває ендогенного й екзогенного характеру.

Процес взаємодії та просторове сполучення елементів просторової системи мають не лише ендогенний та екзогенний характер, як це вже було доведено, а й прямий і зворотний характер.

Прямий вектор такої взаємодії має позитивний характер, оскільки створює поза межами просторової системи зовнішнє конкурентне середовище для діяльності самої системи. Формами такого утворення поза межами просторової системи можуть бути будь-які політичні, фінансово-економічні, інституціональні та соціальні утворення.

Зворотний вектор взаємодії, вважаємо, має як позитивний, так і негативний характер. У позитивному плані він може сприяти наповненню додатковими характеристиками змісту елементів просторово-економічної системи. З іншого боку, негативний характер зворотного вектора взаємодії може спричинити зміни в її певній частині, а це, безумовно, порушує загальний порядок елементів просторової системи, прямо впливає на цілісність.

Порушення цілісності просторової системи може змінити структуру та функціональні особливості, у певний проміжок часу негативно вплине на стійкість просторово-економічної системи та її смердженість.

Проаналізовані характеристики елементів просторово-економічної системи вказують на їх тісний прямий і зворотний взаємозв'язок та їх комплексний характер. Комплексний характер взаємодії елементів просторової системи забезпечує поступальний розвиток просторово-економічної системи.

Різноплановий характер комплексності зумовлює формування і функціонування просторово-економічних систем різного плану й ієрархії. Тим самим регіональна просторово-економічна система може бути не тільки регіоном, а й міжрегіональним, транскордонним, макрорегіональним утворенням.

Новий підхід щодо просторового устрою був викликаний загостренням структурних і функціонально-галузевих проблем в інфраструктурі й вимагав чіткого оперативного реагування з боку державного управління. Так, підхід академіка Д.М.Долішнього щодо прямого зв'язку просторового устрою з характером державного управління свідчить про керованість просторово-економічної системи, її здатність досягати стійкого динамічного розвитку в умовах прямого впливу адміністративних важелів.

Такий адміністративний вплив можна розглядати як штучно створеними умовами забезпечення сталого розвитку просторово-економічних систем. Власне тому Ф.Ратцель [7] називає простір "важливим атрибутом державності" і в основу такого тлумачення кладе "просторову концепцію", де "кожне співтовариство" володіє власною ідеєю про межі своїх володінь і можливості їх господарського та політичного використання. Але Ратцель не зупиняється тільки на зв'язку просторово-економічного устрою та державності, хоча він і пропонує розгляд держави як біологічного організму із циклічним характером розвитку, на базі цього він обґрунтовує потребу в необхідності розширення життєвого простору економічних систем.

Зміст і проблема просторової організації та розвитку лежать у площині розвитку просторової економіки. А.Вебер і Г.Ф.Тюнен [8, с.53–54] обґрунтували необхідність просторового підходу в економіці, подали зміст просторового фактора та затрати на просторове облаштування.

Розвиток теорії просторового устрою зумовив появу визначення поняття економічного поля регіонів, або поля економічного тяжіння регіонів [9, с.111–115]. З розвитком суспільства змінювалися підходи науковців щодо пояснення просторового системного економічного устрою. Так, основним необхідним елементом економічного та просторового інтеграційного процесу Г.Рудольф, К.Косутський, Дж.Аткінсон розглядали капітал.

Слід зауважити, що більшість дослідників проблеми просторового системного економічного устрою розвитку, у тому числі й регіонів, у центр своєї теорії ставлять певний осередок, що є мотиватором просторової динаміки. Так, Ф.Бродель [10] називає такі осередки "світ-імперії" чи "світ-економіки", які протягом довгих років інтенсивно експлуатували свої периферійні регіони-колонії. Але засновники цієї теорії, яку ще називають економічна світосистемна просторова-часова теорія, приходять до висновку, що в разі незабезпечення динамічного розвитку периферійних регіонів-колоній вони спершу набували форми депресивних і, як наслідок, здобували політичну й економічну незалежність.

Особливо безкомпромісним є підхід С.Унтера, Р.Нельсона, В.Л.Макарова в контексті еволюційної економічної теорії, в основу якої покладена дія конкуренції, що має глобальний і відверто агресивний характер щодо ресурсів, ринків збуту й капіталів.

Самодостатній й активний розвиток регіональних просторових систем за рахунок стимулювання та зміцнення міжгалузевих зв'язків, з урахуванням інфраструктурних проектів, стали підґрунтям теорії полюсів росту Ф.Перру [11] й У.Алото. Економічні погляди Ф.Перру найбільш близько підійшли до обґрунтованого висвітлення теоретичних основ розвитку просторово-економічних систем.

Висновки. Просторово-економічні системи відзначаються такими рисами: цілісністю, циклічним динамічним розвитком за умови стійкості щодо екзогенних та ендогенних впливів, складним масивом зовнішніх і внутрішніх зв'язків, їх динамічним характером та чітким механізмом взаємодії, здатністю бути керованою та спланованою.

Регіональна просторово-економічна система може бути не тільки регіоном, а й міжрегіональним, транскордонним, макрорегіональним утворенням, при цьому особливість їхнього циклічного розвитку має прямо пропорційну залежність від масштабів просторового утворення.

1. Павліха Н. В. Управління сталим розвитком просторових систем : теорія, методологія, досвід : [монографія] / Наталія Володимирівна Павліха. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2006. – 380 с.
2. Чужиков В. І. Глобальна регіоналістика : історія та сучасна методологія : [монографія] / Віктор Іванович Чужиков. – К. : КНЕУ, 2008. – 272 с.
3. Бияков О. А. Теория экономического пространства: методологический и региональный аспекты : монография / О. А. Бияков. – Томск : Изд-во Том. ун-та, 2004. – 152 с.
4. Алаев Э. Б. Социально-экономическая география : понятийно-терминологический словарь / Э. Б. Алаев. – М. : Мысль, – 1983. – 350 с.
5. Поповкін В. А. Регіонально-цілісний підхід в економіці / В. А. Поповкін. – К. : Наук. думка, 1993. – 220 с.
6. Садовский В. Н. Обоснование общей теории систем / В. Н. Садовский – М. : Наука, 1974. – 280 с.
7. Ратцель Ф. Человечество как жизненное явление на земле / Ф. Ратцель. – М., 1999.
8. Рапош П. Кризисы и современный капитализм / Павел Рапош. – М. : Изд-во полит. л-ры, 1986.
9. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс ; [пер. с англ. Л. Звонарёвой] // Избранные произведения. – М. : Экономика, 1993. – 757 с.
10. Бродель Ф. Время мира. Материальная цивилизация, экономика и капитализм XV–XVIII вв. / Ф. Бродель. – М. : Прогресс, 1992. – 636 с.
11. Wallerstein I. The politics of the World-Economy / Wallerstein I. – Cambridg, 1984.
12. Мельник А. Ф. Регіональна політика та підтримка регіонального розвитку: порівняння досвіду Німеччини, ЄС та України / А. Ф. Мельник // Журнал Європейської економіки. Видання Тернопільської академії народного господарства. – 2003. – Т. 2, № 2. – С. 180–203.
13. Габрель М. М. Методологічні основи просторової організації містобудівних систем (на прикладі Карпатського регіону України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра техн. наук : спец. 05.23.20 / М. М. Габрель. – К., 2002. – 36 с.

References

1. Pavlikha, Natalija. *Oriental systems managing: Theory, methodology, experience [Monograph]*. Lutsk: Volunska regional publishing, 2006. Print.
2. Chyzhukov, Victor. *Global regionalistic: history and modern methodology [Monography]*. Kyiv: KNEU, 2008. Print.
3. Bijakov, O. *Theory of economical orient: methodological and regional aspect [Monograph]*. Tomsk: Publishing Tom. U-y, 2004. Print.
4. Alae, E. *Social-economical geography: Meaning-terminological vocabulary*. Moscow: Muslj, 1983. Print.
5. Popovkin, V. *Regionally-wholly method in economy*. Kyiv: Naykova Dymka, 1993. Print.
6. Sadvovskiy, V. *The whole system theory stipulation*. Moscow: Nauka, 1974. Print.
7. Ratcel, F. *Nationality as living appeal on Earth*. Moscow, 1999. Print.
8. Raposh, Pavel. *The crisis and modern capitalism*. Moscow: Political literature publishing, 1986. Print.
9. Keins, D. *The whole theory of employment, interest rate and money*. Moscow: Economics, 1993. Print.
10. Brodel, F. *Peace time. Material civilization, economy and capitalism XV–XVIII s*. Moscow: Progress, 1992. Print.
11. Wallerstein, I. *The politics of the World-Economy*. Cambridg, 1984. Print.
12. Melnyk, A. “Regional policy and regional supporting: German, UE, Ukraine experience camper”. *European economy journal* 2.2 (2003): 180–203. Print.
13. Gabrel, M. *The methodological base of oriental city organizing systems (on the sample of Carpatian region of Ukraine) author theses for obtaining Doctor of technical science : spec. 05.23.20*. Kyiv, 2002. Print.

Рецензент:

Ткачук І.Г. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”.

Криховецька З.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”.